

Тетяна Куратнік
(Полтава, Україна)
Анна Скубій
(Полтава, Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ АПСАЙКЛІНГУ ЯК СУЧАСНОГО НАПРЯМУ ЕКОДИЗАЙНУ

Екодизайн – не новий та поширений напрям дизайну, який спрямований на розробку технологій збереження енергії та зменшення відходів виробництва. Останнім часом світ охопила хвиля екодизайну, яка набуває потужного виміру саме як фактор культуротворення. Одним з основних напрямів екодизайну можна виділити апсайклінг, основна концепція якого - поєднання ідеї хенд-мейду, як бажання виділитися, та збереження екології корисним та вигідним способом. Подана стаття розкриває зміст апсайклінгу як сучасного напрямку екодизайну.

Ecodesign is not a new and widespread design trend aimed at developing technologies for energy conservation and waste management. Recently, the world has embraced the wave of eco-design, which acquires a powerful dimension precisely as a factor in cultivating. One of the main areas of eco-design can be identified with an upcycling, the main concept of which is the combination of the idea of hand-made, as a desire to stand out, and preservation of the environment in a useful and profitable way. The given article reveals the content of the upcycling as a modern direction of eco-design.

Зважаючи на сучасну екологічну ситуацію, неможливо стояти осторонь і робити вигляд що нічого не відбувається. Кожен намагається докласти свою долю турботи про навколишній світ, нехай це буде переробка відходів, споживання продуктів тільки рослинного походження або їх похідні засоби екологічного вдосконалення життя чи взагалі – розробка технологій збереження енергії та зменшення відходів виробництва. На щастя, останнім часом цей рух все більше поширюється. Виходячи з цього, зародився такий

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

напряму у мистецтві, як «екодизайн». За основу беруться екологічність і комфорт, які реалізують себе у красивому і модному екостилі.

Екодизайн – не новий та поширений напрям, який вже дав свої плоди. Наприклад, кількість викидів сміття у світі скоротилася на близько 40%. Особливо різке покращення припадає на 90-ті роки минулого століття. На жаль, масова переробка сміття у вторинну сировину є дуже затратною, тому краще користуватися новітніми технологіями та одразу випускати продукцію екологічно чистою. Звичайно, повністю припинити утворення шкідливих відходів неможливо, але завдяки зусиллям світових дизайнерів та їх екоколекціям, які закликають берегти природу, екорух подається як щось модне, набуває популярності та посилює свій вплив на свідомість всіх суб'єктів індустрії моди та екодизайну, як виробників чи розповсюджувачів, так і широких верств споживачів.

Активісти еко-руху намагаються розширювати людську свідомість за допомогою не хитрого, але дієвого прийому – естетичного задоволення. Створюючи екологічно чисті або ж важко перероблювані шедеври мистецтва, тим самим вони приваблюють пересічного споживача і повільно привертають його увагу до проблем навколишнього середовища. Крок за кроком, екостиль набуває все більшої популярності та статусу.

В інтернеті створюють багато сторінок, де можна спостерігати за розвитком екодизайну та можна переглядати статистику. Слід відзначити, що в багатьох публікаціях автори обмежуються описом окремих проектів, але не досліджують комплексність такого явища як включення екологічного фактора до формоутворення об'єктів дизайну. Це <http://www.io.tudelft.nl/research/dfs/home.html> [8], <http://www.edf.edu.au/Foundation/Abilities/> [9], <http://www.ecodesign-beispiele.at/data/1.php> [10], http://www.philippe-starck.net/technique/1994jim_nature.html. [11] Аналіз особливостей матеріалів і технологій, які використовуються під час проектування, показав, що при формоутворенні об'єктів з урахуванням

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

екологічного фактора відбувається застосування не лише іноваційних технологій та матеріалів, а й глибоке вивчення та використання традицій народної творчості, збереження етнокультурних цінностей, притаманних кожному регіону. В матеріалах названих Інтернет-ресурсів на конкретних прикладах продемонстровано, що на фоні розвитку сучасних технологій, конструктивних і технологічних можливостей, суттєвий вплив на проектування комплексних і одиничних об'єктів дизайну виявляє включення екологічного, природного аспекту.

Існує багато методів досягнення основної мети екодизайну – збереження природних ресурсів. Серед найбільш розповсюджених доцільно назвати ресайклінг та створення нових речей з абсолютно природних та не шкідливих матеріалів.

Ресайклінг – це переробка відходів виробництва та побутового вжитку. Тобто звичайне сміття сприймається як вторинна сировина, яку можна ще неодноразово використовувати. Це робиться з метою зменшення кількості неорганічних відходів, які забруднюють планету дуже швидкими темпами та наймовірно довго розкладаються. Отже, найоптимальніший вихід – це вторинне, третинні т.д. використання однієї і тієї ж сировини.

Вторинна сировина буває різних видів:

- ✓ папір, целюлоза, картон;
- ✓ скло, залишки будівельних матеріалів;
- ✓ каміння, мінеральні залишки;
- ✓ бляшані, метали;
- ✓ дерево, стружка;
- ✓ гума, клеї, каучук;
- ✓ батарейки, техніка;
- ✓ пластмасові пакети та пляшки.

Також існує багато інших відходів, але людство, на жаль, поки не придумало як їх можна повторно експлуатувати. Тим не менше, фантазія яку

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

проявляють майже всі і кожен, створюючи довговічну красу зі звичайних повсякденних відходів, немає меж. Другим життям наділяють предмети у різних сферах: моді, дизайні, промисловості, хенд-мейду. І справді, останній є найбільш поширеним видом екодизайну, оскільки є мало затратним та дуже індивідуальним заняттям.

Ресайклінг означає повторну обробку матеріалів, але при цьому вони кожного разу втрачатимуть якісь свої якості та властивості. Це, звичайно, сповільнює процес забруднення, але повністю його не нівелює. Мабуть, саме тому виник дещо свіжіший вид ресайклінгу – апсайклінг.

«Апсайклінг» – це не просто переробка сміття. Англійське upcycling означає перетворення відходів на нові речі, якість яких значно краща за вихідний матеріал. Наприклад, сумка з пакетів від соку чи акваріум у корпусі від телевізора. Відходи таким чином піднімаються на якісно новий рівень – вони знову стають корисними у побуті або ж перетворюються на мистецькі об'єкти.

Дуже часто залишки якоїсь діяльності або старі об'єкти не можна просто реставрувати, зате з них можна створити нові. В цьому і полягає основна ідея апсайклінгу. Так будівельні залишки стають модними аксесуарами, старі велосипедні шини – браслетами та горщиками для квітів, пожежні шланги – поясами, жерстяні кришки та банки – скульптурами та торшерами. Цей список можна продовжувати довго, але принцип всюди один – вміння побачити красу в незвичному місці і при цьому допомогти планеті та покращити якість життя самим собі.

Апсайклінг, в свою чергу, можна умовно розділити на переробку суто сміття (пластику, паперу, банок, корків) та використання старих речей, які втратили свою функціональність (книг, техніки, шин, меблів, одягу) в абсолютно нових іпостасях, надаючи їм нового, інколи дуже неочікуваного змісту.

Можливість повторного використання ніби непотрібних матеріалів не

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

тільки частково рятує Землю від екологічної катастрофи, а й доставляє людям естетичне задоволення – буде це ейфорія від художньої самореалізації, джерело додаткового прибутку чи милування ексклюзивними речами переважно ручної роботи. З точки зору соціального аспекту можна виділити три таких важливих ознаки апсайклінгу, в підтвердження його необхідності:

- ✓ збереження навколишньої природи;
- ✓ малозатратність;
- ✓ ексклюзив, почуття унікальності.

Найбільшого успіху у втіленні мети екодизайну, мабуть, зазнає індивідуальна праця дизайнерів. Це той випадок, де можна максимально продумати технологію створення об'єктів та проконтролювати процес. Значна увага дизайнерів до речей сприяє тому, що вони зможуть довго прослужити як вам, так і на благо збереження природи. Зважаючи на діяльність та процес творчості дизайнерів, які працюють у даній сфері, з впевненістю можна зазначити, що екодизайн виправдовує свою популярність, так як і екологія не зазнає таких збитків як раніше, і естетичний аспект справи радує око і задовольняє найвибагливіших естетів світу. Дехто з дизайнерів поширює свою справу за допомогою всіляких виставок та конференцій у різних куточках світу, тим самим популяризуючи себе і своє ремесло, знайомлячись з однодумцями і надихаючись на нові звершення. Все це націлено на досягнення спільної мети – підтримання природи в екологічному тонусі. Збільшується попит на екологічну продукцію, тому екодизайн є цілком рентабельним напрямком. Останнім часом світ охопила хвиля екодизайну, яка набуває потужного виміру саме культуротворення. В сучасному суспільстві екологічно безпечний дизайн – це найпопулярніший fashion-напрямок. Подібний біо-бум – своєрідне прагнення людини вижити в умовах глобально несприятливої екологічної ситуації та всесвітньої економічної кризи: багато нових технологій виробництва

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

пов'язані з позитивним впливом на здоров'я людини.

У Європі, та й в усьому світі, слово "апсайклінг" вже давно стало звичним, а речі, зроблені зі сміття, користуються неабияким попитом. Для поціновувачів оригінальних дизайнерських ідей існують журнали та сайти, а на базі технологій апсайклінгу молодь створює стартапи для розвитку власного бізнесу.

Наприклад, бразильська дизайн-студія Bottletop створює приголомшливі стильні сумки і пояси з кілець алюмінієвих пивних пляшок і консервних банок. Вироби дизайнерів Bottletop користуються величезною популярністю.

Фешн-крос-дресинг Swishing та бібліотека вінтажного одягу The United Archive, наприклад, може похвалитися технологічним винаходом фарбування тканини без використання води, а також розповсюдження екологічного штучного матеріалу ліоцелу, який скоро зможе замінити натуральні тканини. Серед різних видів апсайклінгу одягу та ювелірних прикрас відзначимо Trash to Trend – всесвітнє ком'юніті, яке налагоджує спілкування між дизайнерами, що використовують сміття у своїх виробках. Мережа розширює уявлення про естетичні та функціональні можливості апсайклінгу. Марка Timberland переробляє до 50% матеріалів зі старого взуття. У цей же час деякі малі компанії займаються переробкою чужих відходів. Piese x Piese – майстерня, що робить одяг з відходів індустрії моди. Свої речі компанія виготовляє невеликими партіями, використовуючи ручну працю, економлячи електроенергію та переосмислюючи поняття «відходи». [1]

Ідея апсайклінгу об'єднує між собою безліч модних напрямів в мистецтві, а також технік hand-made. Сюди можна віднести арт-пластик, плетіння з газетних трубочок, кінусайгу, печворк і безліч інших. Хтось працює з деревними відходами, хтось віддає перевагу пластику, а для деяких джерелом натхнення служать залишки механізмів. З легкістю віяння підхопили і дизайнери, що випускають цілі колекції одягу та аксесуарів. У

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

деяких країнах апсайклінг - ідеї вже поставлені на промислове виробництво. Так, в Німеччині є фабрика, що перешиває використані рекламні банери в сумки, а Іспанія славиться своїм заводом, який випускає меблі з картону.

Ізраїльська художниця – скульптор Ніріт Лівану створює приголомшливих тварин, використовуючи в якості вихідного матеріалу деталі старих поламаних велосипедів. Жартуючи, Ніріт називає себе «колекціонеркою мотлоху», адже втілюючи свої задуми, вона часто збирає відходи на звалищах, покинутих гаражах, центрах обслуговування велотехніки. Найбільш відомі її роботи - серія «Dog collection», де перед глядачем постають реалістичні собаки в повний зріст.

Не менш талановиті роботи австралійського скульптора Шона Ейворі, який використовує в якості основного матеріалу старі використані диски. Герої його робіт - птахи, комахи, рослини, молюски, ссавці і навіть вигадані персонажі. Хто б міг подумати, що в такий шкідливий вид відходів можна вдихнути нове життя, причому характерні переливи дисків ще більше підкреслюють незвичайну химерність творінь автора.

Британський художник Ян Беррі прославився на увесь світ своїми «джинсовими картинами». Як вже зрозуміло з назви, в якості вихідного матеріалу він використовує залишки старих, що стали непридатними джинсових виробів. Комбінуючи між собою різні відтінки, текстури, вигадливо пристосовуючи фабричні шви, автор отримує настільки реалістичні ілюстрації, що деякі порівнюють їх з фотографіями. Примітно, що Ян не викидає жодного шматочка тканини - найбільш дрібні деталі йдуть на оформлення дерев, чагарників.

У царині мистецтва вже можна говорити про формування певного осередку апсайклінгу в Україні. Справжніми піонерами вітчизняного upcycling-руху вважається еко-майстерня «PEREDELKI», яка зараз благополучно переродилася в співтовариство хендмейд-майстрів, і upcycling-майстерня «Papinarubashka».

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

PEREDELKI – це майстерня, у якій працюють Аліна Копиця й Анастасія Костенко, а іноді долучаються й інші художники та учасники акцій у просторі. Разом вони виготовляють лампи з пластикових пляшок, «квітучі» й «волохаті» (у формі собаки) світильники з поліетиленових пакетів, листівки з меню ресторанів (одну таку акцію майстрині апсайклінгу влаштували до дня Святого Валентина), вішаки й ляльки з картону. Усі ці продукти апсайклінгу живуть дуже довго, і їх легко ремонтувати. Майстрині працюють і з великими конструкціями. Приміром, зробили стільці для київського кафе, а також розписали лавки в одному з міських парків.

PEREDELKI час від часу проводять безкоштовні майстер-класи, щоб заохочувати людей інакше ставитися до так званого сміття, яке насправді може виявитися ресурсом. Відбуваються вони на вулицях, у відкритих мистецьких просторах, на фестивалях. За словами дизайнерів PEREDELKI, якщо в західних країнах відвідувачі таких заходів здебільшого вже мають певні уявлення про апсайклінг і йдуть на семінари, щоб навчатися конкретних технік, то українці нерідко здивовані, що таке явище існує в принципі й для них кожне заняття – відкриття.

Павло Сусяков – творець та ідейний натхненник upcycling-майстерні «Paparubashka», що займається дизайнерськими блокнотами.

Дизайнер займається виготовленням блокнотів, для обкладинок яких використовуються вінтажні речі. Наприклад, з однієї сорочки або піджака виходить всього два-три блокнота – дуже лімітована серія і більше її повторити буде неможливо. Це надає речам унікальність.

Бренду *Paparubashka* вже більше п'яти років, вони є постійними учасниками різних виставок, їхню продукцію можна знайти в книжкових супермаркетах.

Обкладинки для блокнотів у майстерні виготовляються з сорочок, піджаків, рукавиць і навіть дощовиків. Були навіть блокноти з дверною ручкою. До речі, багато що залежить від сезону, в тому числі і матеріал, з

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

якого дизайнер створює щоденники. Взимку ж хочеться більш «теплі», затишні речі. Наприклад, зараз Павло Сусяков працює над серією обкладинок зі старих светрів. Розпускає їх і в'яже обкладинки-рукавички. Вартість таких блокнотів коливається від 200 до 400 грн.

В умовах економічного становища різних людей та враховуючи потреби кожної людини, звичайно ж важливим аспектом є прибутковість екодизайну. Ця справа приносить не малі гроші, адже люди люблять бути особливими і готові платити великі гроші щоб мати у своєму гардеробі річ, яка мало того, що виконана з абсолютно екологічних матеріалів, які є приємними до тіла, так ще й є єдиною в світі. Плюс затрати на матеріалу якщо не ніякі, то дуже мінімальні. Коробки можна взяти у будь-якому магазині, пляшки залишаються у кожного в процесі життєдіяльності, старі крісла завжди хочеться замінити чимось новим. В результаті своїми додатковими коштами ви ще більше можете докластися до рятування планети.

Такий вид діяльності, як апсайклінг, дає можливість повністю проявити та реалізувати себе як особу, здатну творити прекрасне. Ідея апсайклінгу це прекрасне поєднання ідеї хенд-мейду, як бажання виділитися, та збереження екології корисним та вигідним для всіх способом. При чому кожен може знайти собі заняття відповідно до особистих вподобань – дерево, скло, тканина, розробки нових технологій, пластик та можливо навіть винайдення якоїсь нової технології переробки сміття у щось прекрасне – естетичне задоволення від процесу екодизайну отримує як творець, так і споживач.

Сподіваємося, що в найближчому майбутньому екодизайн та апсайклінг зокрема, стане пріоритетним напрямом розвитку світового дизайну та частиною буття кожного з нас.

ЛІТЕРАТУРА

1. 100 версій прогресу: мода / [Ел. ресурс] // Режим доступу: <http://biggggidea.com/practices/1040/>
2. Гейл К. *Мода и текстиль: рождение новых тенденций* /

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»

- К.Гейл, Я. Каур; перевод с англ. Т.О.Ежов; науч. ред. Т.В. Кулахметова. – Минск: Гревцов Паблішер, 2009. – 240 с.
3. Екодизайн: матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії / [Ел. ресурс] // Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Екодизайн>
 4. Екологічний бум: зелене світло для маркетологів / [Ел. ресурс] // Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua/node/11756>
 5. Екостиль в одязі – модний тренд <http://ekostyle.net/eko-v-odyazi/wp-content/themes>
 6. Романовская М.Б. История костюма и гендерные сюжеты моды / М.Б. Романовская. – СПб.: Алетейя, 2010. – 442 с.: ил.
 7. Чуприна Н.В. Энергозберігаючі технології екодизайну у створенні сучасного одягу як продукту індустрії моди / Н.В. Чуприна // Вісник КНУТД. – К., 2013. - № 6 (74). – С. 245 – 253.
 8. <http://www.io.tudelft.nl/research/dfs/home.html>
 9. <https://www.goodreads.com/book/show/24796678-stylish-remakes>
 10. <http://www.edf.edu.au/Foundation/Abilities/>
 11. www.ecodesign-beispiele.at/data/1.php <http://www.ecodesign-beispiele.at/data/1.php>
 12. http://www.philippe-starck.net/technique/1994jim_nature.html

Сергій Нор
(Полтава, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Професійна освіта завжди займала проміжну ланку між виробничими процесами й новітніми технологіями та виконувала єднальну функцію, адже підготовка кваліфікованих робітників повинна постійно відповідати розвиткові виробничих процесів, розробці сучасних методів обробки матеріалів, упровадженню систем автоматичного проектування технологічних процесів тощо. Забезпечити відповідний належний рівень професійно-технічної освіти можуть лише якісно підготовлені педагогічні кадри з інженерно-педагогічною освітою. Викладач професійного навчання

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*